

Ses Kirlenmesi - Gürültü Sorunu

Prof. Dr. Emrullah GÜNEY / Dicle Üniversitesi

Ses, canlılar aleminde insanlara ve hayvanlara özgü bir akustik olaydır. Orman ekosisteminde, bataklık ekosisteminde kendine özgü bir ses kompozisyonu vardır. Örneğin binbir çeşit kuş, böcek, memeli, sürüngen yani faunanın bütün elemanları çıkardıkları seslerle bir orkestra oluştururlar. Bu, doğal bir olaydır ve hiçbir canlı varlık ormanın kendine özgü müziğinden rahatsızlık duymaz. Bu, olağan bir sesler bileşimidir ve sürer gider. İnsanoğlunun baskısı olmazsa, doğallığını yitirmez.

Gürültü nedir? Gürültü, insanda rahatsız edici duygular uyandıran, hoş olmayan, insan organizmasında hasar yapabilen sesler toplamı; akustik bir olgudur.

İstenmeyen ve beğenilmeyen, kulak tırma-layan *cacophonique* sesler gürültü kirliliğine yol açarlar. Buna ses kirlenmesi de diyebiliriz (*pollution sonore*).

Gürültünün şiddetini belirtmede decibel (dB) kullanılmaktadır. Bu, ses basıncının, ses şiddetinin ve yoğunluğunun logaritmik skala-daki bir ifadesidir.

İnsanın hiç yaşamadığı kırsal bir alanda da gürültü vardır. Hava hareketleri, rüzgar gürültü yaratan bir etkidir. Ancak, bu doğal bir olaydır. Yaprak hışırtısının da bir gürültü değeri vardır.

Gürültü, insanoğlu kadar eski bir kirlenme şeklidir. İlk insanlar, mağaralarda yaşarken kendi aralarında kavga ederek gürültü yapıyorlardı. Yabani hayvanları avlarken, kendilerini onlara karşı savunurken de gürültü çıkarıyorlardı. Bunlar, elbette keyfi gürültüler değildi. İnsan doğasında bulunan, savunma için kendine güven verme bakımından yüksek sesle hareket etmesi bir zorunluluk idi. Roma İmparatorluğu'nda bazı büyük kentlere, at arabalarının gece girmeleri yasaklanmıştı. Çünkü tekerleklerin çıkardığı gürültü uykuyu bozmaktaydı. Büyük Britanya'da Kraliçe Victoria, gece saat 22'den sonra, erkeklerin karılarını dövmelerini yasaklamıştı. Dövülen hatunların canhıraş sesleri, çıkarılan gürültü, komşuları rahatsız etmekteydi (Gündüz, erkeğin karısını dövmesine izin veriliyordu).

Fakat, ses kirlenmesi olayı, nüfusun, belli merkezlerde yoğunlaşmasından sonra büyük ölçüde artmış ve sinir sistemini bozan,

ruh sağlığını etkileyen bir olumsuzluk olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle, endüstri devriminden sonra fabrikalarda çalışmak için kırlardan kentlere akın eden nüfus, diğer birçok ortam kirlenmesi yanında ses kirlenmesi olayını da başlatmış oluyordu. Bir el tezgahının çıkardığı gürültü azdır ve insan bundan büyük bir rahatsızlık duymaz. Fakat bir fabrika, ürettiği malın cinsine göre büyük ölçüde ve etkili ses kirlenmesine yol açabilmektedir.

Ses kirlenmesi kentleşme olayıyla paralel gider. Trafik, seyyar satıcıların gürültüsü, insanların birbirleriyle konuşurken çıkardıkları sesler, haykırışlar, görsel-işitsel araç gereçlerden yükselen sesler, gökyüzünde uçan hava araçlarının çıkardığı sesler karmakarışık olarak ses kirlenmesini yaratırlar. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) gerek şehir ortamındaki değişik amaçlı alanların gürültü seviyesine ve gerekse iş yerlerindeki gürültü seviyelerine, kabul edilebilir risk düzeylerini göz önünde bulundurarak limitler koymuştur. Genel olarak, gürültünün kabul edilebilir limit seviyesi 80 dB'dir. 130 dB'lik gürültü tahammül edilemez sınırı oluşturur.

Ülkemizde en çok gürültü, doğaldır ki, kalabalık kentlerimizde rahatsızlık yaratmaktadır. İstanbul, İzmit, Bursa, İzmir, Adana, Ankara ses kirlenmesiyle başı dertte olan beldelerimizdir. Buralarda, bazı mahallelerde gürültü seviyele-

ri, limitleri çok aşmaktadır. Gürültülü ortamlarda yaşayan insanlar sağlıklı olamaz ve iş verimleri çok düşük olur. Bunun için gürültüyü en az düzeye indirmek gerekir.

